

На підставі викладеного національну транспортну політику у загальному вигляді можна розглядати як діяльність спеціально уповноважених органів державної влади та інших суб'єктів, спрямовану на формування концепції розвитку транспортної галузі та визначення господарсько-правових заходів її реалізації, пріоритетною метою якої є стимулювання подальшого розвитку національного ринку транспортних послуг та входження до міжнародного транспортного ринку.

Користуючись своїм вигідним геополітичним положенням, маючи розвинуту мережу залізниць та автошляхів, сучасні морські порти на Чорному та Азовському морях і в гирлі Дунаю, Україна відіграє важливу роль у налагодженні транспортних зв'язків між країнами Європи та Азії. Тому одним із головних напрямів реалізації транспортної політики останнім часом є організація функціонування та розвитку міжнародних транспортних коридорів і входження їх до міжнародної транспортної мережі²⁸. Головна мета національної транспортної політики – становлення, функціонування та подальший розвиток національного ринку транспортних послуг може бути реалізована, на наш погляд, за допомогою входження України до світової мережі міжнародних транспортних коридорів.

-----***-----

*А.І. Калініченко,
к.ю.н., с.н.с. НДІ
правового забезпечення інноваційного
розвитку НАПрН України*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМ МИТНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

Загостреною у наш час є потреба забезпечення національної безпеки, співрозмірного реагування на зовнішні загрози та швидкої протидії

²⁸ Шкідченко О. В. Правове регулювання міжнародних транспортних коридорів в Україні / О. В. Шкідченко // Актуальні проблеми міжнародних відносин: зб. наук. праць. – К., 2001. – Вип. 29. – Ч. II. – С. 143–150.

можливим негативним наслідкам таких загроз у напрямку посилення забезпечення економічних інтересів держави. Вбачається, що у нових умовах митна справа стає не лише інструментом та провідником зовнішньоекономічної діяльності, а й відіграє більш важливу роль, стаючи регулятором і засобом формування нових економічних відносин та зв'язків. Врахування цих обставин є необхідною умовою проведення актуальних досліджень забезпечення національної безпеки держави та проведення ефективної митної політики.

Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 № 964-IV основними засадами державної політики визначив шлях спрямування на захист національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності [1]. В свою чергу сферою митної політики є забезпечення економічних інтересів та безпеки України, а це чітко визначає місце митної політики у державній політиці національної безпеки [2, С. 8].

Відповідно до ст. 5 Митного кодексу України від 13.03.2012 № 4495-VI (далі – МК України) державна митна політика – це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки. Державна митна політика є складовою частиною державної економічної політики [3].

Історично митна політика являє собою першу форму державного регулювання зовнішньої торгівлі. Суть її виражається в розробці єдиної системи узгоджених економічних, політичних, організаційних та правових заходів з розвитку зовнішньоекономічних зв'язків держави.

Основні цілі митної політики – забезпечення найбільш ефективного використання інструментів митного контролю і регулювання товарообміну

на митній території України, участь у реалізації торгово-політичних заходів щодо захисту українського ринку, стимулювання розвитку національної економіки, сприяння структурній перебудові та реалізація інших завдань економічної політики України. Митна політика має сприяти реалізації економічних інтересів держави.

Під національними економічними інтересами слід розуміти сукупність об'єктивних економічних потреб незалежної країни, задоволення яких забезпечує ефективне функціонування і сталий розвиток її економічної системи. Економічні інтереси виступають провідною складовою системної сукупності національних інтересів.

Досягнення економічної безпеки відбувається через захист і реалізацію економічних інтересів, навіть коли вони виступають як проміжна ланка в забезпеченні економічної безпеки. Безпека економічного та зовнішньоекономічного розвитку – це ключова складова політики кожної держави.

Економічна безпека держави є комплексною системою, яка включає велику кількість елементів і напрямків, серед яких: демографічна, ресурсна, продовольча, енергетична, фінансово-грошова, зовнішньоекономічна, митна, кримінальна, медична безпека тощо.

Відповідно до ст. 6 МК України митна безпека – це стан захищеності національних інтересів України, забезпечення та реалізація яких досягається шляхом здійснення державної митної справи [3].

Слід зазначити, що митні правовідносини охоплюють не тільки економічну сферу, а й зовнішньополітичну, внутрішньополітичну, науково-технологічну, екологічну, інформаційну, соціальну, гуманітарну, а також сфери державної безпеки та безпеки державного кордону.

Об'єктом митної безпеки, тобто тим, на захист чого вона спрямована, є митні інтереси держави. Як вважає Пашко П.В., митні

інтереси забезпечують як зовнішньоекономічну, так і митну безпеку, але при цьому мають певні відмінності [4, С. 7-14].

Так, до митних інтересів, захист яких забезпечує зовнішньоекономічну безпеку України, як складової частини економічної безпеки, можна віднести:

- створення умов для активізації розвитку економічних суб'єктів, вітчизняного науково-технічного потенціалів;
- упровадження чинного механізму збереження і відтворення природних, трудових, інтелектуальних, енергетичних ресурсів та основних фондів на території держави, а також економічного стимулювання їх найбільш ефективного використання в межах країни;
- заохочення підприємств до ефективного зовнішньоекономічного співробітництва тощо.

До митних інтересів, захист яких забезпечує митну безпеку України, можна зарахувати:

- створення сприятливих умов для полегшення торгівлі, сприяння транзитові, прискорення товарообігу і пасажиропотоку через митний кордон;
- своєчасне й повне стягнення податків і митних зборів;
- ефективну організацію боротьби з порушеннями митних правил та їх запобігання;
- наближення митного законодавства до світових вимог, розвиток міжнародного співробітництва в царині митної справи;
- недопущення ввезення на територію держави неякісних товарів, використання і споживання яких становить небезпеку для здоров'я населення;
- недопущення ввезення продукції низького морально-етичного змісту, що пропагує міжнаціональні конфлікти, сепаратизм тощо.

Митні відносини виникають одночасно з державою і проходять всі ступені її розвитку. На підставі аналізу цих відносин можна зазначити, що митна діяльність держави концентрує в собі не лише вузьку проблему виконання фіскального завдання, а й вирішує значний комплекс соціально-економічних питань розвитку.

Різнобічність діяльності митних органів та ширина охоплення ними сфер суспільного життя має велику кількість прикладів, але найважливішим серед інших, напевно, є захист митниками саме економічних інтересів держави.

Особливості сучасного внутрішнього та зовнішнього становища України, занепад її економіки, військові дії та політична криза роблять неможливим перенесення на національні умови тих торговельно-економічних механізмів, які сконструйовані в інших країнах відповідно до їх умов та місця в світовому господарстві. Однак принципи «конструювання» цих механізмів, особливо узгодження на багатосторонній міжнародній основі, і норми, що сформувалися на цій основі, мають бути взяті до уваги при створенні, розвитку й оновленні механізму митної політики в Україні. Під час її виконання потрібно враховувати досвід й постсоціалістичних країн. Тому слід обмірковано організувати роботу з розробки митної політики.

Інтереси національних виробників – ось пріоритет зовнішньоекономічної політики. Вони є найбільшими платниками податків, гарантами здорової економіки, джерелом зайнятості в ринковій економіці. Звичайно, інтереси виробників з різних секторів економіки відрізняються, тому відповідні урядові агенції мають прикласти зусилля аби надати рівну можливість звертатися за захистом чи з вимогою до державних органів усім суб'єктам господарської діяльності. У свою чергу вплив економічних сил суспільства на прийняття законодавчих актів і

рішень виконавчої влади зумовлює розвиток різних галузей українського права з регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Митні органи повинні зробити ставку на вдосконалення професійних навиків своїх службовців, вміння грамотно і швидко, відповідно до законодавства, обслуговувати громадян, а також встигати стежити за процесами, що відбуваються в країні. При цьому дуже важливо підходити до вирішення питань зважено: не завищувати, але і не занижувати свою владу на місцях. Необхідно, крім того, працювати в тісному контакті з органами місцевої влади.

Законотворча діяльність щодо оновлення митного національного законодавства, з одного боку, повинна бути спрямована до наближення вітчизняного митного законодавства до загальноєвропейських принципів та норм, а з іншого – повинна забезпечувати дотримання економічних інтересів України.

Література:

1. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 № 964-IV // Відом. Верхов. Ради України – 2003. – № 39. – Ст. 351.

2. Пашко П.В. Методологічні проблеми регулювання митної безпеки / П.В. Пашко // Митна політика та актуальні проблеми економічної та митної безпеки України на сучасному етапі: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 23 лист. 2007 р.) – Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2008. – С. 8-13.

3. Митний кодекс України : затв. Законом України від 13.03.2012 № 4495-VI // Відом. Верхов. Ради України. – 2012. – № 44-45, 46-47, 48.

Пашко П.В. Митні інтереси та митна безпека / П.В. Пашко // Митна справа. – 2007. – № 3 (51). – С. 7-14.

-----***-----